

Nr 20.

Ankom till riksdagens kansli den 1 februari 1946 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde.

(2:a avd.)

Driftbudgeten.

Åttonde huvudtiteln.

1:o) **Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Undervisningsmateriel m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts i propositionen nr 2 framlagda förslag (bilaga 8, punkt 1, s. 55 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1946), vilket innebär en förstärkning av det för innevarande budgetår tidigare anvisade anslaget för nämnda ändamål, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Undervisningsmateriel m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 kronor.

2:o) **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Utrustning för hygieniska institutionen.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 2, s. 55 och 56), vilket innebär anvisande av medel för täckning av kostnaderna för ett av institutet med anlitanande av fondmedel förskotterat inköp av viss utrustning, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Utrustning för hygieniska institutionen* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett anslag av 6 500 kronor.

3:o) **Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Ändringsarbeten inom neurokirurgiska kliniken.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 3, s. 56—58), vilket avser dels uppdelning av den manliga avdelningen å nämnda klinik, dels ock komplettering av ventilationsanläggningarna för operationsavdelningen å samma klinik, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Universitetssjukhus: Serafimerlasarettet: Ändringsarbeten inom neurokirurgiska kliniken* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett reservationsanslag av 39 500 kronor.

4:o) **Universitetssjukhus: Bidrag till allmänna barnbördshuset i Stockholm.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4, s. 59—62), vilket avser anvisande av ett tilläggsanslag till barnbördshuset i syfte att möjliggöra vissa löneförbättringar, får utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot vad departementschefen i detta sammanhang anfört i fråga om barnbördshusets asylverksamhet, hemställa,

att riksdagen må till *Universitetssjukhus: Bidrag till allmänna barnbördshuset i Stockholm* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett anslag av 30 000 kronor.

5:o) **Fortbildningskurs för vissa lärare inom yrkesundervisningen.** Kungl. Maj:t har (punkt 5, s. 62) föreslagit riksdagen att till Fortbildningskurs för vissa lärare inom yrkesundervisningen å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett reservationsanslag av 12 000 kronor.

Departementschefen åberopar till stöd för nämnda förslag vad han anfört under punkten 254 i bilagan åttonde huvudtiteln till årets statsverksproposition. Av den under nämnda punkt lämnade redogörelsen framgår, att den kurs, vartill medel äskats å tilläggsstat, är en specialkurs i högre betongteknik för lärare vid tekniska läroverk, som undervisa i byggnadsteknik. Kursen är avsedd att äga rum under omkring tre veckor i maj—juni 1946. I detta sammanhang har departementschefen tagit ställning till ett av överstyrelsen för yrkesutbildning framlagt förslag om ändrade grunder för traktamentsersättning åt deltagare i kurser av ifrågavarande slag. Traktamentsersättning har hittills utgått med 5 kronor för kursdeltagare, bosatt utom kursorten, och med 2 kronor 50 öre för deltagare från kursorten. Överstyrelsen har förordat en höjning av förstnämnda belopp till 10 kronor. Departementschefen har, i enlighet med vad statskontoret förordat, tillstyrkt en höjning till 7 kronor av traktamentsersättningen för kursdeltagare, bosatt utanför kursorten, och förutsatt, att kursdeltagare från kursorten icke skulle erhålla någon sådan ersättning.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot av departementschefen förordade grunder för traktamentsersättning åt kursdeltagare, tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag om anvisande å tilläggsstat II av ett anslag å 12 000 kronor till omförmälda kurs. Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Fortbildningskurs för vissa lärare inom yrkesundervisningen* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett reservationsanslag av 12 000 kronor.

6:o) **Statens studielån: Studielånenämnden.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 6, s. 62 och 63) och under erinran, att anslaget till studielånenämnden för innevarande budgetår uppförts med 25 000 kronor, vilket be-
lopp emellertid med hänsyn till införandet av de s. k. landsbygdsstipendierna visat sig otillräckligt, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Statens studielån: Studielånenämnden* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett anslag av 10 000 kronor.

7:o) **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 7, s. 63 och 64) får utskottet, som erinrar, att å riksstaten för innevarande budgetår för samma ändamål anvisats ett reservationsanslag av 400 000 kronor, hemställa,

att riksdagen må till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

8:o) **Extra utgifter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 8, s. 64 och 65) och under erinran, att för innevarande budgetår tidigare anvisats ett reservationsanslag av 100 000 kronor till förevarande ändamål, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Extra utgifter* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett reservationsanslag av 25 000 kronor.

9:o) **Tillfälligt lönetillägg.** Beträffande Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag (punkt 9, s. 65) kommer utskottet att senare under riksdagen avgiva utlåtande, vilket härmed

anmäles.

Kapitalbudgeten.

Statens allmänna fastighetsfond.

10:o) **Uppförande av byggnad för medicinsk-kemiska och farmakologiska institutionerna vid universitetet i Uppsala.** I enlighet med Kungl. Maj:ts i förevarande proposition framlagda förslag (bilaga 16, punkt 1, s. 131—133 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1946), vilket avser anvisande av slutanslag till förevarande ändamål, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Uppförande av byggnad för medicinsk-kemiska och farmakologiska institutionerna vid universitetet i Uppsala* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 150 000 kronor.

11:o) **Om- och tillbyggnad av tandläkarinstitutets lokaler.** Kungl. Maj:t har (punkt 2, s. 133—136) föreslagit riksdagen att till förevarande ändamål å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår anvisa ett investeringsanslag av 76 000 kronor.

Sedan 1943 års riksdag (skrivelse nr 310) till om- och tillbyggnad av tandläkarinstitutets lokaler inom kvarteret Grönlandet norra i Stockholm för budgetåret 1943/44 å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond anvisat ett investeringsanslag av 755 000 kronor, meddelade Kungl. Maj:t den 8 januari 1944 bestämmelser av innebörd, bland annat, att en inom bottenvåningen i fastighetens gårdshus belägen bostad, som för närvarande disponeras av medicinalstyrelsens förste expeditionsvakt, skulle tagas i anspråk för anordnande av en experimentdjuravdelning för tandläkarinstitutets räkning. Utgifterna härför beräknades draga en kostnad av omkring 9 000 kronor.

Med skrivelse den 9 mars 1945 har *byggnadsstyrelsen* överlämnat en av *medicinalstyrelsen* gjord framställning angående viss lokaldisposition inom kvarteret Grönlandet norra m. m. jämte yttrande från *tandläkarinstitutets lärarråd* i anledning av densamma. Av handlingarna inhämtas i huvudsak följande.

Medicinalstyrelsen har motsatt sig experimentdjuravdelningens anordnande i den av styrelsens förste expeditionsvakt disponerade lägenheten samt anført bland annat följande.

På grund av de olägenheter i hygieniskt avseende, som den planerade dispositionen av ifrågavarande utrymmen kommer att medföra för *medicinalstyrelsen* och för innehavarna av andra bostadslägenheter i fastighetens gårdshus, anser sig *styrelsen* icke kunna godtaga en dylik byggnadsplan. Någon

annan bostad för förste expeditionsvakten kan icke beredas inom fastigheten, enär en härtill tidigare avsedd lägenhet redan tagits i anspråk och delvis ombyggt för medicinalstyrelsens materielnämnd. Medicinalstyrelsens förste expeditionsvakt bör hava bostad inom fastigheten för att kunna utöva erforderlig tillsyn över styrelsens ämbetslokaler efter tjänstgöringstidens slut. Med hänsyn härtill böra lokalutrymmen för en experimentdjuravdelning iordningställas på någon annan plats inom fastigheten, förslagsvis inom vindsvåningen av de av tandläkarinstitutet disponerade lokalerna. Då dessutom för medicinalstyrelsen uppstått ett oavvisligt behov av ökat lokalutrymme, som icke kan tillgodoses inom fastigheten, kommer styrelsen — trots de olägenheter ur arbetssynpunkt som därigenom uppstå — att nödgas hemställa att, räknat från och med den 1 juli 1945, ett utrymme utanför styrelsens nuvarande lokaler om cirka 170 kvadratmeter ställes till förfogande.

Tandläkarinstitutets lärarråd har icke funnit någon anledning föreligga att icke söka tillmötesgå medicinalstyrelsens önskemål under förutsättning, att djurstallar och djurexperimentellt laboratorium av samma omfattning som det planerade kunna beredas institutet på annan plats inom byggnadskomplexet, och anför bland annat följande.

Enligt beslutet den 8 januari 1944 har tandläkarinstitutet tilldelats vaktmästarbostaden på nedre botten av ifrågavarande fastighet, varjämte fastslagits att ifrågavarande lokal skall äga anslutning till de lokaler på nedre botten, som institutet fått sig tilldelade såsom laboratorier för vetenskapligt ändamål. Institutet har ett oundgängligt behov av att senast från och med hösten 1945 kunna taga i bruk de färdigställda djurstallarna. Samtliga de laboratorier för vetenskapligt arbete, som vid om- och tillbyggnaden iordningställts på tandläkarinstitutet, måste för såväl vetenskaplig forskning som för dagligt rutinarbete kunna repliera på ett djurexperimentellt laboratorium. Alla nödvändiga ritningar för sanitet, värme, ventilation, belysning och kraft äro färdiga och godkända; även snickeriarbetena äro färdigritade. Genom medicinalstyrelsens åtgärder i frågan, vilka medfört, att expeditionsvaktmästaren ännu icke — trots Kungl. Maj:ts beslut — avflyttat från lägenheten, har arbetet på djurlaboratoriets iordningställande hejdats, och tandläkarinstitutet fruktar nu att icke kunna utnyttja detsamma på beräknad tid, till allvarligt men för klinisk och teoretisk forskning och undervisning. — För inredande av djurstallar och djurexperimentellt laboratorium av samma omfattning som de planerade kan endast vinden komma i fråga. Ragnar Östbergs arkitektbyrå har på uppdrag av byggnadsstyrelsen uppgjort ett förslag över djuravdelningens iordningställande inom vindlokalerna av längan utefter Wallingatan. Fodertillförsel och bortskaffande av gödsel kan här endast ske genom hiss och hisstrumma inåt gården. Konstruktion, vattentillförsel och avlopp, värme, ventilation, kraft och belysning äro här mycket besvärliga att ordna och draga dryga kostnader. Lokalen beräknas kunna bli färdig hösten 1945. Merkostnaderna kunna icke inrymmas i de för tandläkarinstitutets ombyggnad anvisade anslagen. Den föreslagna ändringen bereder medicinalstyrelsen de önskade fördelarna; dels kan expeditionsvaktmästaren tills vidare bo kvar i lägenheten på nedre botten, dels kan lägenheten en trappa upp i gårdslängan användas såsom tjänstelokaler för medicinalstyrelsen även efter materielnämndens eventuella avflyttning, dels slutligen slippa medicinalstyrelsens tjänstemän ifrån det fruktade obehaget av eventuell stank från djurstallarna. För tandläkarinstitutet bereder det nya förslaget vissa fördelar men även nackdelar. Fördelen består däri att djurexperiment bäst utföras inom vindlokaler där även golvytan bättre kan till-

varatagas än i bottenvåningen. Nackdelarna utgöras därav att tillträdet till vindlokalerna är synnerligen besvärligt och att deras skötsel bereder betydligt större arbetsböda för personalen, vartill kommer att djuravdelningen saknar direkt förbindelse med de närmast till hands liggande laboratorierna.

Byggnadsstyrelsen har ansett sig icke med säkerhet kunna bedöma i vad mån de olika för- och nackdelarna äro av betydelse att inverka på ett slutligt avgörande i förevarande fråga. Därest det skulle befinnas mest ändamålsenligt att förlägga djuravdelningen till vinden, föreslår byggnadsstyrelsen, att det inom Ragnar Östbergs arkitektbyrå utarbetade förslaget principiellt godkännes och att medel för täckande av härigenom uppkomna ökade kostnader till ett belopp av (85 000 — 9 000 =) 76 000 kronor ställas till byggnadsstyrelsens förfogande. Byggnadsstyrelsen anför vidare följande.

En inredning av vinden på förslaget sätt komme enligt av byggnadsstyrelsen gjorda beräkningar att betinga en byggnadskostnad av omkring 85 000 kronor. Härvid är att bemärka, att lokalerna måste förläggas å träbjälklag, varvid särskilda åtgärder för bjälklagets och golvens isolering mot inträngande spolvatten måste vidtagas. Relativt dyrbara värmeisoleringsanordningar beträffande taklaget över lokalerna måste föranstaltas och belysning anordnas genom upptagande av takfönster. Ledningar för värme-, sanitetstekniska och elektriska anläggningar komma att betinga betydande kostnader, likaså hissanordningar för foder och gödsel, förlagda utefter byggnadens gårdsfasad. Den av Kungl. Maj:t på styrelsens förslag fastställda dispositionen för ändamålet av den av medicinalstyrelsens förste expeditionsvakt bebodda lägenheten inom gårdshuset erbjuder den onekliga fördelen av en lämplig belägenhet i anslutning till de lokaler, som skola iordningställas för tandläkarinstitutets laboratorium för vetenskapligt ändamål. Härtill kommer att detta förslag betingar en väsentligt lägre kostnad än alternativet med en vindsförläggning. Vid frågans bedömande är det ävenledes att beakta att lägenheten är av hälsovårdsnämndens utdömd såsom bostad. Byggnadsstyrelsen anser det icke kunna vara av större betydelse att medicinalstyrelsens förste expeditionsvakt nödgas förhyra sig bostad utanför fastigheten, enär såväl maskinist som eldare äga bostad inom densamma.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har hinder mött för ett ianspråktagande av den av medicinalstyrelsens förste expeditionsvakt disponerade lägenheten i gårdshuset inom ifrågavarande kvarter till djurstall för tandläkarinstitutets behov. I stället har förslag framkommit att inreda nämnda djurstall å vinden till institutets lokaler. Institutet synes ha ett oavvisligt behov av dylika experimentdjurslokaler, och någon annan utväg än att inreda dylika på vinden torde icke stå till buds. Efter samråd med chefen för socialdepartementet har jag därför nödgats frångå planerna på att nämnda gårdshuslägenhet skulle tagas i anspråk för ändamålet och förordar i stället lärarrådets förslag, ehuru dettas realiserande på sätt byggnadsstyrelsen framhållit medför väsentligt högre kostnader. Då byggnadsföretaget är av brådskande natur, torde medel för ändamålet böra anvisas på tilläggsstat för innevarande budgetår. Kostnaderna för byggnadsarbetena ha beräknats till 85 000 kronor. Då emellertid 9 000 kronor finnas tillgängliga för ändamålet, reduceras det erforderliga tilläggsanslaget till 76 000 kronor.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, ha två alternativ för anskaffande av de för tandläkarinstitutets verksamhet erforderliga experimentdjurstallarna varit under övertvägande, det ena, kostnadsberäknat till 9 000 kronor, avseende ianspråktagande av en av medicinalstyrelsen disponerad bostadslägenhet och det andra, kostnadsberäknat till 85 000 kronor, avseende iordningställande för ändamålet av vissa oinredda vindsutrymmen. Medel stå till förfogande för genomförandet av det förstnämnda, mindre kostnadskrävande alternativet. Departementschefen har till följd av mellankommande omständigheter ansett sig böra frångå planerna på att nämnda bostadslägenhet skulle tagas i anspråk för ändamålet och i stället förordad anvisande av ett tilläggsanslag å (85 000 — 9 000 =) 76 000 kronor för att bereda medel för genomförande av det andra av ifrågavarande alternativ. Utskottet, som genom besök på platsen skaffat sig närmare kännedom om ifrågavarande lokaler, har i likhet med byggnadsstyrelsen icke ansett sig med säkerhet kunna bedöma i vad mån de olika alternativen medföra nackdelar eller fördelar av betydelse att inverka på ett slutligt avgörande av förevarande fråga. Utskottet har dock icke kunnat undgå att hysa vissa betänkligheter emot det av departementschefen förordade förslaget, vilket ställer sig avsevärt dyrare än den andra av de diskuterade utvägarna. Att märka är även, att den bostadslägenhet, som skulle tagas i anspråk för tandläkarinstitutets räkning enligt det mindre kostnadskrävande alternativet, enligt byggnadsstyrelsens uppgift av hälsovårdsnämnden blivit utdömd såsom bostad. Med hänsyn till vad i ärendet förekommit har utskottet emellertid icke velat motsätta sig, att det av Kungl. Maj:t äskade anslaget av 76 000 kronor av riksdagen anvisas. Utskottet förutsätter härvid, att Kungl. Maj:t, innan ifrågavarande anslag tages i anspråk, tager frågan om vilket av nämnda två alternativ, som bör förverkligas, under förnyad omprövning.

Under åberopande av de anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Om- och tillbyggnad av tandläkarinstitutets lokaler* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 76 000 kronor.

Stockholm den 1 februari 1946.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Oscar Olsson, Gränebo, Larsson, Karl Andersson, Mannerskantz, Gustaf Karlsson, Ekströmer, Petersson, Johan Eric Ericson, Näsström* och *Gustav Emil Andersson*; samt

från andra kammaren: herrar *Törnkvist, Eriksson* i Stockholm, *Svensson* i Grönvik, *Ward, Falla, Rubbestad, Mårtensson, Viklund, Holmström, Hoppe, Petterson* i Degerfors och *Boman* i Kieryd.